

Foerageergebieden mogelijk afgeschaft

Nieuw ganzenbeleid op til

De huidige ganzenbeheersovereenkomsten lopen binnenkort af. Boeren- en natuurorganisaties en de provincies buigen zich samen over nieuwe scenario's. Doel is om niet alleen de ganzenoverlast in te dammen, maar ook de kosten. Mogelijk komen daarom de foerageergebieden met de vaste hectarevergoedingen te vervallen.

Het beeld is niet vrolijk. De Nederlandse weilanden en akkers dreigen overspoeld te raken door ganzen. Zachte winters en aangepast beleid – minder jagen, minder eieren schudden – hebben de afgelopen tien jaar de groei van de ganzenpopulatie in de kaart gespeeld. Vooral de overzomerende

ganzen vormen een groeiend probleem voor de landbouw. Wanneer het huidige beleid wordt voortgezet, neemt hun aantal toe van 370.000 in 2011 naar 1.350.000 in 2018, zo hebben het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) en LEI Wageningen UR onlangs berekend. Uit het onderzoek blijkt tevens dat

het aantal overwinterende ganzen in hetzelfde tijdsbestek toeneemt van 2,24 miljoen naar 3,29 miljoen, een stijging van bijna 50 procent. Bij ongewijzigd beleid nemen de kosten voor beheersvergoedingen en schade-uitkeringen toe van ongeveer 26 miljoen euro in 2011 naar 38 miljoen in 2018.

Ganzenschade

Ganzen veroorzaken vooral schade in gebieden waar water en natig grasland rijkelijk voorhanden zijn en de dieren bovendien de rust krijgen om te foerageren. De provincies Friesland, Noord- en Zuid-Holland, het kleigebied van Zeeland en brede stroken langs de grote rivieren vormen de kerngebieden met ganzenoverlast. De zandgebieden van Twente, Achterhoek, Noord-Brabant en Limburg ondervinden relatief weinig overlast van overwinterende en overzomerende ganzen. De belangrijkste schadeveroorzakers in de landbouw zijn de grauwe gans en de brandgans. Tegelijkertijd rukken de exoten (ganzen die van nature niet in Nederland voorkomen) en verwilderde ganzen op. Onderzoeksbureau Paul Terwan in Utrecht deed vorig jaar onderzoek naar de schade die de standvogels op het melkveebedrijf van Albert Hooijer in Weesp op jaarbasis veroorzaken. Die blijkt het dubbele te zijn van de gewasopbrengstderiving. De schade liep op het bedrijf met 60 melkkoeien op 35 hectare in totaal op tot 3.800 euro. De kosten bestaan onder andere uit het extra aankopen van ruwvoer, sneller omweiden en lager rendement van het vervuilde gras. De onderzoekers van CLM en het LEI komen tot dezelfde conclusie. „Schade ontstaat vooral door het

kapot trappen en het vreten van het gras”, aldus LEI-onderzoeker Piet Rijk. „Incidenteel is er soms schade aan jonge maïsplanten door zomerganzen. Dat leidt tot minder voer, dat bovendien van mindere kwaliteit is.”

In de winter veroorzaken ganzen veel schade aan wintertarwe. In de maanden rond de jaarwisseling valt de overlast van overwinterende ganzen in grasland nog wel mee, volgens Rijk. Maar aan het eind van de winter en het begin van het voorjaar, wanneer het gras begint te groeien, veroorzaken grasvretende ganzen behoorlijk veel schade. Daar komt bij dat de overwinterende ganzen steeds later in het voorjaar vertrekken. Het compenseren van de schade is een lastige zaak, volgens Peter de Koeijer van LTO Nederland. „Het gras wordt platgetrapt en er zit dons in. Met een grashoogtemeter kun je maar dertig tot veertig procent van de volledige omvang van de schade bepalen. Hetzelfde geldt voor akkerbouwgewassen. De ganzen lopen de bodem plat en verdichten deze waardoor de graanoogst vertraagd wordt. Dat kun je moeilijk compenseren.” Om dit met name bij de gedeputeerden onder de aandacht te krijgen, pleit de koepelorganisatie ‘Ganzen-7’ voor een vergoeding van 110 procent van de getaxeerde schade.

„Wil de ganzenpopulatie niet uit de hand lopen, dan is flink ingrijpen noodzakelijk”, stelt Peter de Koeijer. Hij is portefeuillehouder Flora en Fauna van LTO Nederland en zit namens de boerenbelangenorganisatie in de Ganzen-7 (G-7), een conglomeraat van zeven boeren-, natuur- en terreinorganisaties.

Twee scenario's

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de G-7 hebben onafhankelijk van elkaar plannen opgesteld om de overlast van ganzen in te dammen en de kosten in de hand te houden. Het CLM en LEI Wageningen UR berekenden onlangs de gevolgen van beide beleidsscenario's en komen tot de conclusie dat invoering ervan de schade beperkt. „Uitgangspunt hierbij is dat het aantal overzomerende ganzen in beide scenario's met 60 procent afneemt”, aldus LEI-onderzoeker Piet Rijk.

De G-7 is volgens De Koeijer druk in overleg met het IPO om tot een gezamenlijk standpunt te komen. Haast is geboden, want de gezamenlijke boeren- en natuurorganisaties en het IPO willen er vóór het aflopen van de huidige beheerscontracten samen uit zijn en goedkeuring hebben vanuit Brussel. „Vanaf volgend voorjaar willen we met de nieuwe plannen voor de foerageergebieden aan de slag.”

Volgens de G-7 kan de ganzenoverlast het beste aangepakt worden door onder andere overwinterende ganzen niet af te schieten (volgens De Koeijer als compensatie voor de jacht op overzomerende ganzen) en de foerageergebieden met vaste beheersvergoedingen met schadepercelen te handhaven. Daarnaast wil de G-7 de

populatie overzomerende grauwe ganzen en brandganzen indammen en is er volgens het samenwerkingsverband voor exoten helemaal geen ruimte in Nederland. Boeren, tot slot, moeten een 110 procent vergoeding krijgen van de getaxeerde schade.

Het terugbrengen van de ganzenoverlast kan volgens De Koeijer op meerdere manieren. „Het onaantrekkelijk maken van natuur is een mogelijkheid om de hinder te verminderen. Verder is het zinvol en handig om eieren te schudden en zien we als G-7 mogelijkheden met vangacties. Evenals een verhoogde inzet van jagers.” Al realiseert De Koeijer zich dat het schieten van ganzen gevoelig ligt in de maatschappij.

Opheffen vaste vergoeding

Het IPO pleit in tegenstelling tot de G-7 voor het opheffen van foerageergebieden met vaste vergoeding, maar wil eveneens het aantal grauwe ganzen en brandganzen reduceren en de populatie exoten tot nul terugbrengen. Schade toegebracht door winterganzen wordt 100 procent vergoed en de schadevergoeding voor zomerganzen afgebouwd van 70 procent nu naar 0 procent in 2018.

Het G-7-scenario kost in 2018 27,9 miljoen euro en het IPO-scenario 14,5 miljoen. Het plan van de gezamenlijke provincies is goedkoper omdat de vaste foerageergebieden worden afgeschaft en dus vaste hectarevergoedingen daardoor komen te vervallen. Dat betekent een flinke aderslating voor boeren in de foerageergebieden. Zij ontvangen in het IPO-scenario veel lagere vergoedingen. De huidige schadevergoeding in de foerageergebieden is opgebouwd uit een vaste vergoeding per

hectare met daarboven op een vergoeding voor de werkelijke schade. Wanneer de foerageergebieden vervallen, zoals in het IPO-scenario wordt bepleit, krijgen boeren geen vaste vergoedingen meer. Slechts de vergoeding voor de directe schade van de winterganzen blijft overeind. Daarnaast vervalt vanaf 2018 de vergoeding voor schade van zomerganzen, als het aan het IPO ligt.

Hoewel het scenario van de G-7 meer kost dan die van het IPO, verschillen beide regimes niet zoveel in uiteindelijke kosten voor Nederland. Een deel van de kosten kan worden medegefinancierd met gelden van de Europese Unie in het voorstel van de G-7. Slimmere begrenzing van de foerageergebieden – alleen daar waar schade door ganzen optreedt – moet naast de 6,5 miljoen euro vaste EU-bijdrage, 3,2 miljoen euro extra vanuit Brussel opleveren. Slimmere begrenzing betekent volgens Rijk nog niet direct een kleiner areaal in de foerageergebieden. „Of dat in de praktijk allemaal verwezenlijkt kan worden hebben we niet verder onderzocht”, laat Rijk weten. Door de foerageergebieden op de plekken met de meeste schade neer te leggen, kost het ganzenbeleid van de G-7 18,2 miljoen. Omdat het samenwerkingsverband zich naar eigen zeggen realiseert dat provincies moeten bezuinigen, zijn ze onlangs met een plan gekomen om het systeem van vaste foerageergebieden aan te passen. Voor gebieden waar niet of nauwelijks schade door ganzen optreedt, moeten de beheerscontracten niet worden verlengd. Al is nog niet duidelijk bij hoeveel schade de boer via deze slimmere begrenzing nog gecompenseerd wordt. „De schadedrempel moet in overleg met het IPO nog worden vastgelegd”, vertelt De Koeijer. ■